

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2020.gada 30.decembrī Nr. 6-1/740

Uz 2020. gada 30. novembra Nr.BS/2020/1.10/79/N

**Balvu sākumskolas
direktorei L.Krištopanovai**
sakumskola@balvi.lv

*Par skolas un vecāku sadarbību
bērna tiesību uz izglītību nodrošināšanā*

Tiesībsargs ir izskatījis personas A, kurā iesniedzējs informē, ka tehniskā nodrošinājuma neesamības dēļ viņa bērnam, kurš mācās Balvu sākumskolas 4.a klasē, un ģimenei saziņai ar Balvu sākumskolas pedagogiem nav iespējams izmantot elektronisko skolvadības sistēmu “e-klase”. Līdz ar to attālināto mācību laikā 2020. gada novembrī viņa bērnam nebija pieejama informācija par uzdoto un nepieciešamie mācību materiāli, kuriem norādītas interneta adreses vai pievienotas datnes, kā arī skola nav nodrošinājusi bērnam iespēju noskatīties tiešsaistē organizēto nodarbību ierakstus. Iesniedzējs norādīja, ka skola nav ieinteresēta sadarboties, lai bērns savlaicīgi saņemtu pilnvērtīgu informāciju un tiktu nodrošināts ar jauno mācību vielu papīra formātā. Iesniegumā lūgts palīdzēt atrisināt informācijas par mācībām saņemšanu, jo jautājumu nevar atrisināt kopš šā gada 1. septembra.

Personas A iesnieguma izskatīšanas laikā tika saņemta papildu informācija no skolas. Balvu sākumskolas 2020. gada 30.novembra vēstulē Nr.BS/2020/1.10/79/N norādīts, ka skola bērna, personas B ģimenei vairākkārt piedāvājusi datoru, taču konkrētā ģimene no tā atteicās, par iemeslu minot to, ka mājās nav interneta pieslēguma. Izglītības iestāde personai A sniegto informāciju par skolas nepietiekamo sadarbību ar konkrēto ģimeni vērtēja kā faktiskajai situācijai neatbilstošu, norādot, ka skola personai B bija sagatavojusi izdales materiālus un mācību materiālus drukātā formātā, ka arī tie tika nosūtīti uz vecāku norādīto e-pasta adresi. Gan klases audzinātāja, gan skolas direktore, gan direktores vietniece G.Pugeja sūtījušas vecākiem arī e-klases dienasgrāmatas izrakstus un sekmju izrakstus. Tāpat skolas direktore vairākkārt devusi personai C arī skolotāju privātos telefonu numurus. Klases audzinātāja vienmēr atbild uz konkrētās ģimenes vēstulēm un telefonzvaniem. No 2020. gada 30.novembra 4.a klase atsāka mācīties izglītības iestādē klātienē. Skola lūdza tiesībsargu sniegt konkrētus ieteikumus par skolas saziņu ar konkrēto ģimeni, kārtību, kādā vecākiem ir pienākums ziņot skolai par iemesliem, kādēļ bērns neapmeklēja skolu, kā arī konkrētās ģimenes mobingu pret skolotājiem.

Tiesībsargs konstatēja, ka skolas sniegtā informācija atšķiras no personas A sniegtās informācijas, turklāt atsevišķus faktus tiesībsargam nebija iespējams ne apstiprināt, ne noliegt. Lai nodrošinātu personas A bērna tiesības uz izglītību un izglītības iestādes rīcības atbilstību normatīvajiem aktiem, tiesībsargs atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² pantam sniedz Balvu sākumskolai šādas rekomendācijas:

[1] Saskaņā ar Ministru kabineta 2005.gada 18.oktobra noteikumu Nr.779 „Noteikumi par vispārējās izglītības iestāžu pedagoģiskā procesa organizēšanai nepieciešamo obligāto dokumentāciju” 3.punkta 13. apakšpunktu viens no pedagoģiskā procesa organizēšanai nepieciešamajiem dokumentiem ir izglītības iestādes noteikts dokuments saziņai ar izglītojamā vecākiem. Par tā satura un formas atbilstību ētikas un estētikas normām ir atbildīga izglītības iestāde. Līdz ar to skolas kompetencē ir izvēlēties saziņas veidu ar izglītojamo vecākiem, proti, vai tā ir dienasgrāmata papīra vai elektroniskā formātā vai arī saziņa var tikt noteikta citā veidā. Skola ir tiesīga noteikt, ka elektroniskā skolvadības sistēma “e-klase” ir veids, ar kura palīdzību tiek nodrošināta vienota pieeja izglītojamo mācību procesa, sasniegumu un citas ar pedagoģisko procesu saistītās informācijas atspoguļošanai, kā arī saziņai ar skolas pedagogiem, administrāciju, skolēniem un viņu vecākiem (likumiskajiem pārstāvjiem).

Ja skola ir nolēmusi atteikties no papīra dienasgrāmatām, nevienam bērnam nevar būt liegts izmantot individuālo dienasgrāmatu, ja ir tāda vēlēšanās un nepieciešamība. Skolotājiem ir jānodrošina, lai skolēni saņemtu skaidru informāciju par uzdotajiem mājas darbiem un citu aktuālo informāciju stundu laikā, kā arī informācijai par to ir jābūt savlaicīgi atspoguļotai “e-klase”. Ja bērnam nav datora vai citas tehniskās ierīces vai ierobežots interneta pieslēgums, piekļuvi “e-klasei” iespējams nodrošināt, izmantojot datoru ar interneta pieslēgumu skolas vai pilsētas/ novada bibliotēkā. Jāņem vērā, ka savlaicīga un efektīva saziņa ar bērnu/ vecāku šajā gadījumā būs atkarīga no bibliotēkā nodrošinātā datora pakalpojuma izmantošanas iespējas un tās regularitātes. Risinājumam jebkurā gadījumā ir jābūt tādam, lai vislabāk nodrošinātu bērna intereses. Tiesībsargs vēlas vērst uzmanību, ka ārkārtējās situācijas laikā datoru pakalpojumi publiskai lietošanai bibliotēkās iedzīvotājiem nav pieejami, tādēļ skolai ir nepieciešams rast risinājumu, kā nodrošināt saziņu citā veidā, piemēram, nodrošināt iespēju klātienē saņemt informāciju vai sazinoties telefoniski. Saziņai telefoniski vai klātienē ir jābūt noteiktam konkrētam laikam, kad skolas darbinieks ir pieejams, jo arī skolas darbiniekiem ir savs darba laiks un laiks atpūtai.

[2] Lai nodrošinātu to zināšanu un prasmju apguvi, ko paredz valsts standarts pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā, izglītības programmas apgūvē var tikt izmantoti dažādi mācību līdzekļi drukātā vai digitālā formātā. Lēmumu par izglītības procesā izmantojamajiem mācību līdzekļiem patstāvīgi pieņem izglītības iestāde. Ņemot vērā izglītības bez maksas principu, mācību līdzekļus, izņemot Izglītības likuma 1. panta 12.⁵punkta n) apakšpunktā noteiktos individuālos mācību piederumus¹, bērnam nodrošina skola. Ja izglītības programmas apgūvē nepieciešamais mācību līdzeklis ir pieejams internetā vai datņu veidā, bet skolēnam nav datora vai citas tehniskās ierīces, kas nodrošinātu iespēju to izmantot digitāli, skolai ir jārada iespēja mācību līdzekli saņemt citā veidā, piemēram, drukātā formātā. Mācību vai izdales materiāliem drukātā veidā ir jābūt nodrošinātiem skolēniem savlaicīgi, lai viņi varētu izpildīt uzdoto darbu skolotāja noteiktajā termiņā.

[3] Lai pēc iespējas mazinātu inficēšanas riskus ar Covid-19, skolām ir jāievēro pretepidēmijas pasākumi un citi noteiktie ierobežojumi. Šo iemeslu dēļ mācību process var tikt organizēts attālināti, tai skaitā izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, kā to paredz Izglītības likuma 1. panta 1¹. apakšpunkts. Izmantojot mācību vadības platformas, skolotājs var novadīt mācības stundas tiešsaistē, lai palīdzētu skolēniem apgūt jauno vielu un nodrošinātu atgriezenisko saiti ar skolēniem tiešsaistes režīmā. Normatīvais regulējums neparedz skolas pienākumu ierakstīt tiešsaistes stundas. Tāpat attālinātās mācībās var tikt izmantotas dažādi elektroniskie resursi un interaktīvās mācību platformas tādas, kā “soma.lv”, “uzdevumi.lv” u.c.

¹ Izglītības likuma 1. panta 12.⁵punkta n) apakšpunkts nosaka, ka individuālie mācību piederumi ir izglītojamo personiskās lietošanas priekšmeti un materiāli, kuri tiek izmantoti kā mācību līdzekļi vai saistībā ar mācību iespēju nodrošināšanu: kancelejas piederumi, apģērbs un apavi, atsevišķu mācību priekšmetu (sports, mājturība un tehnoloģijas u. c.) obligātā satura apguvei nepieciešamais specifiskais apģērbs, apavi un higiēnas piederumi, materiāli, kurus izmantojot mācību procesā skolēns rada priekšmetu vai produktu savām vajadzībām.

Latvijas Republikas Satversmes 112.pants garantē ikvienam tiesības iegūt pamata un vidējo izglītību bez maksas un tas nozīmē, ka bērna tiesības iegūt kvalitatīvu izglītību nodrošināmas neatkarīgi no tā, vai mācības process notiek klātienē vai attālināti. Bērna tiesības uz izglītību īstenojamas vecākiem un skolai sadarbojoties. Vecāku, pedagogu un citu mācību procesā iesaistīto personu rīcībai ir jābūt vērstai uz to, lai iespējami labāk nodrošinātu bērna intereses.

Lai nodrošinātu bērnam, kuram mājās nav datora vai citas tehniskās ierīces un nav interneta pieslēguma, tiesības pilnvērtīgi iesaistīties attālinātajās mācībās un iegūt izglītību, skolai ir jānodrošina saziņa ar izglītojamo citā veidā. Piemēram, informāciju par uzdoto izglītojamais vai viņa vecāki varētu saņemt, telefoniski sazinoties ar skolotājiem noteiktajā laikā, vai arī tiekoties ar skolas pārstāvi klātienē. Skola var veidot drukātus mācību līdzekļu komplektus, kurus bērns vai viņa vecāki var paņemt no skolas un izmantot izglītības programmas apguvē. Skolai skaidri jānosaka kārtība, kādā skolēniem / vecākiem iespējams saņemt nepieciešamo informāciju par mācībām un sagatavotos mācību materiālus un nodot izpildītos darbus.

Lai skolēnam nodrošinātu kvalitatīvu un jēgpilnu mācību procesa norisi attālinātajās mācībās, jautājums par bērna tehnisko nodrošinājumu risināms sadarbībā ar izglītības iestādi. Pamatojoties uz Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 23. punktu, izglītības iestādei sadarbībā ar pašvaldību ir jāgādā par mācību procesā un saziņā izmantojamās tehniskās ierīces piešķiršanu, tai skaitā interneta pakalpojuma abonēšanu uz noteiktu laiku tiem skolēniem, kuriem tas ir nepieciešams.

Izskatot personas A iesniegumu, tiesībsargs lūdza iesniedzējam sniegt viedokli par situācijas iespējamo risinājumu. 2020. gada 17.decembrī tiesībsargs saņēma personas A vēstuli, kurā iesniedzējs informēja, ka viņa bērnam un ģimenei vēlamais situācijas risinājums attālināto mācību laikā būtu dators ar interneta pieslēgumu. Iesniedzējs norādīja, ka, ja attālināto mācību laikā bērnam tiks nodrošināts dators ar interneta pieslēgumu, ģimene saziņai ar skolu lietos arī "e-klasi". Līdz ar to aicinu Balvu sākumskolu risināt jautājumu par tehnisko nodrošinājumu - datora piešķiršanu un interneta pieslēgšanu, lai persona B iesaistītos mācību procesā un iegūtu izglītību arī situācijā, ja mācības atkal tiks organizētas attālināti. Tiesībsargs sniedza personai A skaidrojumu, ka mācību materiālus, kas būs pieejami internetā vai datnes veidā un kuriem viņa bērnam, izmantojot skolas nodrošinātās tehniskās ierīces, būs iespējams piekļūt digitāli, nodrošināt drukātā formātā skolai nebūs pienākuma.

[4] Izvērtējot skolas sniegto informāciju par personas B skolas kavējumiem, informēju, ka skolas rīcība, prasot bērna vecākiem informēt izglītības iestādi par iemesliem, kādēļ bērns neapmeklēja skolu, ir tiesiska un pamatota. Izglītības likuma 54.pantā ir noteikts izglītojamā pienākums apgūt pamatzglītības programmu un ievērot izglītības iestādes nolikumu un iekšējās kārtības noteikumus, kas norāda uz obligātu mācību stundu apmeklēšanu. Ja izglītojamais sistemātiski, ilgstoši neapmeklē skolu, tas negatīvi ietekmē mācību satura apguvi. Ja skolas kavējumi pieļauti bez attaisnojoša iemesla, situācija ir izvērtējama no bērna tiesību uz izglītību nodrošināšanas viedokļa un tā var tikt risināta, iesaistot dažādas iestādes - izglītības pārvaldi, sociālo dienestu vai bāriņtiesu.

Atbilstoši Ministru kabineta 2011. gada 1.februāra noteikumiem Nr.89 "Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi" katras izglītības iestādes vadītājam ir jānosaka kārtība, kādā ik dienu reģistrē izglītojamo ierašanos vai neierašanos izglītības iestādē un kā un kam vecākiem jāziņo par bērna veselības stāvokli vai citiem apstākļiem, kuru dēļ bērns nav devies mācīties. Tāpat skolai jānosaka persona, kas ir atbildīga par vecāku informēšanu, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla nav ieradies izglītības iestādē un izglītības iestādei nav informācijas par neierašanās iemeslu. Vecākiem ir jābūt informētiem par šo skolas izstrādāto kārtību un atbildīgajām personām.

[5] Saskaņā ar Izglītības likuma 57. panta 4. un 5. punktu, nodrošinot bērna izglītošanu, vecākiem ir tiesības vērsties ar iesniegumiem izglītības iestādē vai citās iestādēs, lai sniegtu un

saņemtu informāciju par jautājumiem, kas saistīti ar bērna audzināšanu un mācībām, kā arī ierosināt veikt pārbaudes izglītības iestādē. Kārtību, kādā privātpersona var izmantot tiesības vērsties ar iesniegumiem un saņemt atbildi, nosaka Iesniegumu likums un Administratīvā procesa likums. Iestādei ir pienākums iesniegumu izskatīt un sniegt atbildi pēc būtības, izņemot gadījumus, kas noteikti Iesniegumu likuma 7.panta pirmajā daļā. Ja persona izmanto minētās tiesības, to nevar uzskatīt par prettiesisku rīcību, pamatojoties uz kuru no šīs personas var prasīt atbildību par sagādātajām neērtībām.

Ja vecāki komunikācijā pazemo darbiniekus, personas, kuras šāda rīcība aizskar, ir tiesīgas savu aizskarto tiesību aizsardzībai vērsties tiesā un civiltiesiskā kārtībā risināt jautājumu par nodarītā kaitējuma atlīdzību saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu. Vienlaikus jāņem vērā, ka pati vēšanās iestādēs ar iesniegumiem vai pārbaužu ierosināšana nav vērtējamā kā personu, pret kurām vērsti iesniegumi, tiesību aizskārums (neatļauta darbība). Neatļauta darbība ir goda un cieņas aizskaršana, un valstī ir izveidots tiesību aizsardzības mehānisms šo tiesību aizsardzībai pārkāpuma gadījumā.

Tiesībsarga ieskatā tas, ka konkrētā ģimene komunikācijā ar skolu ir negatīvi noskaņota pret skolu, liecina, ka sadarbība ar skolu nav veiksmīga un tās rezultātā cieš konkrētās ģimenes bērna – personas B tiesības un intereses, kas nav pieļaujams. Aicinu Balvu sākumskolu, ņemot vērā sniegtās rekomendācijas, aktualizēt un pārrunāt sadarbības jautājumus ar personas B vecākiem, klases audzinātāju un citiem pedagogiem un darbiniekiem, lai nodrošinātu vienotu izpratni un rīcību atbilstoši normatīvajiem aktiem un izglītojamo interesēm.

Tiesībsarga pilnvarojumā
Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

L.Grāvere

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu